

Geweld, onvrijheid, marginalisering en lacunes in de bestrijding van mensenhandel in India

'In mijn ogen zijn ze (degenen die mensenhandel bestrijden) erger dan dalals (pooiers)'

Samenvatting

Dit proefschrift omvat een kritische beschouwing van het bestaande beleid op het gebied van de bestrijding van mensenhandel in India. In tegenstelling tot het huidige beleid in India ligt de focus op de positie, ervaringen, eisen en inzet van gemarginaliseerde personen en gemeenschappen die te maken krijgen met maatregelen tegen mensenhandel. In het openbare en wetenschappelijke debat over de bestrijding van mensenhandel gaat het vaak over sekswerk. De deelnemers aan dit onderzoek werken daarentegen deels in de seksindustrie en deels in de bouw. Hierdoor wordt voorzien in lacunes in het bestaande onderzoek en dit maakt een vergelijkende analyse mogelijk. Het uiteindelijke doel is om een bijdrage te leveren aan epistemische en sociale rechtvaardigheid voor mensen en gemeenschappen die overrompeld of gemarginaliseerd zijn door maatregelen tegen mensenhandel.

Dit proefschrift gaat over de rol van onderling verweven sociale, politieke en economische machtsverhoudingen bij de bestrijding van mensenhandel in India. Vanuit een feministische onderzoeksmethode worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- i. Hoe hebben historische, sociale, politieke en economische factoren de bestrijding van mensenhandel in India vormgegeven?
- ii. Hoe ervaren Indiase stedelingen met een lage status het huidige beleid op het gebied van de bestrijding van mensenhandel, hoe vatten ze het op en hoe reageren ze erop?

In de analytische hoofdstukken van dit proefschrift worden verschillende dimensies van deze onderzoeksvragen onder de loep genomen. In hoofdstuk 3 wordt in een literatuuroverzicht gekeken naar het verleden en onderzocht hoe beleid tegen mensenhandel in koloniaal India historisch is gegroeid en welke invloed sociale hiërarchieën zoals het kastestelsel en patriarchaat hebben gehad. Daarnaast is gekeken naar de belangen achter en implicaties van hervormingen en beleid op het gebied van mensenhandel in heden en verleden. De onderlinge relatie tussen brahmaans, koloniaal en dalit-patriarchaat staat centraal in dit hoofdstuk. Daarbij gaat het om de invloed van meerdere patriarchaten op beleid rond en levens van gemarginaliseerde individuen zoals sekswerkers, minderheden en migranten.

Hoofdstuk 4 gaat ook over de eerste onderzoeksvraag en behandelt de wijze waarop de beperkingen waarmee gemarginaliseerde bevolkingsgroepen in stedelijk India te maken hebben worden bepaald door sociale, politieke en economische factoren. Ook wordt onderzocht hoe dit alles leidt tot onvrije en erbarmelijke werk- en leefomstandigheden binnen de context van de bestrijding van mensenhandel.

In hoofdstuk 5 en 6 komt de tweede onderzoeksvraag van het proefschrift aan de orde. Hoofdstuk 5 behandelt de praktijk van de bestrijding van mensenhandel op lokaal niveau. Er wordt beschreven hoe de getroffen gemeenschappen en personen deze aanpak ervaren en hoe ze erop reageren. In hoofdstuk 5 wordt uitgebreid ingegaan op de vorming van 'beleid op straatniveau' en uitgelegd hoe een breed scala aan actoren invloed uitoefent op en vormgeeft aan de bestrijding van mensenhandel op lokaal niveau. Door middel van de narratieven van onderzoeksdeelnemers wordt verkend hoe lokale actoren, waaronder de groep sekswerkers, mensenhandel in stedelijke sekswerkbuurtten reguleren en erop reageren en welke resultaten dit oplevert.

In hoofdstuk 6 wordt beschreven hoe mensen omgaan met de persoonlijke problemen en situaties die ontstaan door een ingewikkeld samenspel van sociale, politieke en economische gevolgen van de bestrijding van mensenhandel en de daaruit voortvloeiende marginalisering. Op basis van het door Gloria Anzaldúa geïntroduceerde concept *mestiza consciousness* (zelfbewustzijn van vrouwen van gemende afkomst) is onderzocht hoe onderzoeksdeelnemers hun bewustzijn construeren, welke gedachten overheersen in hun diepste bewustzijn en hoe ze omgaan met hindernissen en marginalisering op hun eigen (beperkte maar bevrijdende) manier. Op deze wijze wordt in dit hoofdstuk de tweede onderzoeksvraag van het proefschrift beantwoord.

In dit proefschrift wordt betoogd dat de bestrijding van mensenhandel in India niet heeft geleid tot epistemische en sociale rechtvaardigheid voor de doelgroepen van het beleid. Het heeft daarentegen geleid tot verdere marginalisering waarbij de doelgroepen op een kwetsbare positie aan de rand van de samenleving belanden. De ervaringen en gezichtspunten van de onderzoeksdeelnemers weerspiegelen verschuivingen van de ene situatie naar de andere of van het tegelijkertijd in twee – tegengestelde – contexten geplaatst zijn. Ze leiden het leven van een slachtoffer (van patriarchaten of sociaal-structurele onderdrukking) en oefenen daarnaast invloed uit door een andere rol aan te nemen: een uitdagende hybride identiteit. Het is daarom ontoereikend om door de binaire lens van slachtoffer versus niet-slachtoffer te kijken naar de identiteit van onderzoeksdeelnemers zoals migranten die sekswerk verrichten.

In het slothoofdstuk worden aanbevelingen gedaan om het huidige beleid op het gebied van de bestrijding van mensenhandel te verbeteren en daarmee te zorgen voor epistemische en sociale rechtvaardigheid waarbij het gezichtspunt van de doelgroepen voorop staat.